

Tyranida a demokracie: Import a politická emancipace cizinců byla pro demokraty i tyrany běžně užívaným nástrojem podryvání politického procesu, likvidace ústavnosti a podmanění si obyvatelstva.

Autor: Guillaume Durocher

Aristotelés ve své *Politice* píše, že různorodost zapříčiněná imigrací bez náležitého přizpůsobení patřila mezi časté příčiny občanských válek a rozkladu občanské sounáležitosti v řeckých městských státech. V tomto krátkém článku bych rád ukázal, jak různorodost v podobě využívání služeb cizích žoldnéřů a proměny obyvatelstva v mnoha případech řeckým tyranům sloužily jako nástroj ke snazšímu podmanění občanů.

Jako zcela klasický případ nám mohou posloužit **Syrákúsy**, mocné a rozmanité sicilské město. Tento městský stát ovládala dlouhá řada tyranů, díky čemuž lze Syrákúsy užít jako protikladu ke stejnorodé a svobodné *polis*. Aristotelés si všímá: „Také u Syrákúsanů, když po pádu tyranidy učinili občany cizince a námezdní vojiny, došlo k rozbrojům a k boji“ (*Politika* 1303b1). Dodává, že zatímco právoplatného vládce stráží vlastní ozbrojené obyvatelstvo,

musejí se tyrani spoléhat na žoldáky z ciziny: „Krále totiž zbraní střeží občané, kdežto tyrany vojsko námezdní“ (*Politika* 1285a25). Kvůli námezdnímu vojsku pak vláda často upadá do rukou tyranů nebo nepočetné oligarchie.

Moderní akademici pak vesměs Aristotelovy poznatky potvrzují. Tyrani si skutečně velmi jasně uvědomovali, že sdílená identita a občanská solidarita ohrožují jejich osobní moc. Kathryn Lomasová si všímá, že „mnozí tyrani a helénističtí vládci napříč řeckým světem běžně využívali kočovných populací k oslabení statusu *polis*“. 1] Paul Cartledge poznamenává, že Syrakusy se staly:

Takřka učebnicovou definicí tyranidy: autokracie opírající se o ozbrojené síly, tvořené osobními strážci a žoldnéři, upevňovaná četnými dynastickými manželskými svazky, bezohlednými přesuny obyvatelstva a (politickým) zplnoprávněním cizinců. 2]

Nalezneme četné indicie, že Řekové obecně pokládali stejnorodost za zdroj síly obce. Za peloponéské války tak athénský politický dobrodruh Alkibiadés snadno Sicílii vykreslil jako lákavý terč **vojenské výpravy**, protože kvůli nejednotě prý tamější města postrádala solidaritu a důvěru mezi občany. Sicilané prosluli spíše sobeckým individualistickým chováním v podobě korupce či emigrace než schopností jednotné akce:

Sicilská města jsou lidnatá, jejich obyvatelstvo je však různorodé a dochází tam snadno ke změnám a přijímání nových občanů. Proto si tam nikdo nepožuje zbraně na ochranu své osoby, jak tomu je, když jde o vlastní město, ani se řádně v zemi nezařizuje. Nikdo nemyslí na nic jiného, než jak by si pomohl k nějakému prospěchu na úkor celku, ať už by ho dosáhl přesvědčivou výmluvností, nebo frakční politikou, a v případě neúspěchu je připraven odejít jinam – takové jsou jejich přípravy. A není pravděpodobné, že by takový dav poslouchal svorně jeden návrh nebo že by se společně pustil do nějakého podniku: všichni by se jeden za druhým okamžitě přidali k tomu, kdo by k nim promluvil tak, aby se jim to líbilo... (Thúkydídés, 6.17)

A protože Alkibiadova řeč před athénským shromážděním měla kýžený účinek a k invazi na Sicílii skutečně došlo, zdá se, že řečtí občané považovali jeho zdůvodnění za přesvědčivá. (Athénská vojenská výprava na Sicílii nakonec skončila katastrofou. Přesto však Athéňané podle očekávání díky nesourodosti tamního obyvatelstva našli na Sicílii ochotné spojence, zejména mezi kmenem **Sikelů**. Etnická rozdrobenost ostrova však nedokázala vyvážit přílišnou riskantnost celého podniku, způsobenou hlavně vzdáleností od Athén a spartskou podporou Syrakus.)

Závěrem lze tak říct, že import a politická emancipace cizinců byla pro demokraty i tyrany

běžně užívaným nástrojem podryvání politického procesu, likvidace ústavnosti a podmanění si obyvatelstva. **Starověcí Řekové tak tvrdě a na vlastní kůži poznali, že republikánská demokracie není možná bez sounáležitosti pevné sdílené etnokulturní identity a že odzbrojení občané, na které dohlížíjí cizí žoldáci, se stávají snadnou kořistí tyranidy.**

Poznámky:

1] Aristotélés, *Politika*, 1998, Petr Rezek.

2] Thúkydidés, *Dějiny peloponnéské války*, Odeon, Praha 1977. s. 369.

3] Kathryn Lomas, "The Polis in Italy: Ethnicity, Colonization, and Citizenship in the Western Mediterranean," in Roger Brock and Stephen Hodkinson (eds.), *Alternatives to Athens: Varieties of Political Organization and Community in Ancient Greece* (Oxford: Oxford University Press, 2000), s. 182.

4] Paul Cartledge, *Ancient Greece: A History in Eleven Cities* (Oxford: Oxford University Press, 2009), s. 128.

Úvaha Guillaume Durochera *Tyranny and Diversity in the Ancient World* vyšla na stránkách The Occidental Observer 18. ledna 2018.